

Til:

Klima- og miljødepartementet

Sendt til:

Rovviltnemnda i region 5 v/
Statsforvalteren i Innlandet
Postboks 987
2604 Lillehammer
sfinpost@statsforvalteren.no

Fra:

NOAH – for dyrs rettigheter
Dronningens gate 13
0152 Oslo
register@dyrsrettigheter.no

Sak 15/25

Dato: 28.10.2025

Klage på vedtak om kvote og område for kvotejakt på gaupe i region 5/Hedmark i 2026

NOAH – for dyrs rettigheter påklager med dette vedtak om kvote og område for kvotejakt på gaupe i region 5/Hedmark i 2026. Rovviltnemnda har vedtatt en kvote for jakt på gaupe på tre gauper, hvorav en hunndyrkvote på ett dyr eldre enn ett år. Kvoten gjelder for perioden 1. februar 2026 til og med 31. mars 2026, eller til kvoten er fylt.

Innledende kommentarer

NOAH mener det er svært kritikkverdig å åpne for jakt på gaupe i det hele tatt, som er kategorisert som sterkt truet på norsk rødliste. Artsdatabanken påpeker at arter som befinner seg i status som sterkt truet har svært høy risiko for å utryddes i Norge. Gaupebestanden er i 2025 beregnet til kun å bestå av mellom 447 og 630 gauper, ut fra 91 familiegrupper av gaupe.¹ Dette var status før kvotejakta og nye unger ble født i 2025. Gjennomsnittlig antall familiegrupper i region 5 ligger ikke over det regionale bestandsmålet, men derimot nøyaktig på målet. Risikoen for å havne under bestandsmålet selv ved kun en begrenset jaktkvote, er betydelig. Den klare anbefalingen fra rovviltnemndas sekretariat i region 5 er at det ikke åpnes for kvotejakt i 2026 og det er kritikkverdig at nemnda går imot denne.

¹ <https://rovdata.no/Gaupe/Bestandsstatus.aspx>

Norges politiske ledelse forpliktet seg i 2020 til å stanse tap av biologisk mangfold. Å stanse tap av biologisk mangfold innebærer iverksetting av tiltak for å øke tilstedeværelsen og utbredelsen av arter som står i fare for å bli borte fra vår natur. Gaupe er en slik art. Å tillate jakt på en art som ikke er i en levedyktig tilstand utgjør etter NOAHs mening svært uforsvarlig naturforvaltning. Norge er forpliktet til å ta vare på de truede rovdirene gjennom Bernkonvensjonen, naturmangfoldloven og Grunnlovens § 112 om befolkningens rett til naturmangfold. Rovviltnemndas vedtak er ikke forenelig med disse forpliktelsene.

NOAHs vurdering

1. Vilkåret om «høstingsverdig overskudd» er ikke oppfylt

Ifølge naturmangfoldloven (nml.) § 16 tredje ledd er det mulig å sette kvoter for jakt av rovvilt i Norge kun dersom arten produserer et høstingsverdig overskudd.

NOAH minner igjen om at gaupa er kategorisert som sterkt truet art i Norge. Ifølge Artsdatabanken har bestanden vært stabil eller synkende siden 2015. I 2020 lå bestanden for første gang på åtte år over Stortingets vedtatte nasjonale bestandsmål på 65 årlige ynglinger. I 2022 lå derimot den norske gaupebestanden under det nasjonale bestandsmålet igjen. I tillegg er gaupe klassifisert som sårbar (VU) i Sverige og den svenske bestanden er i nedgang. Derfor finner NOAH det vanskelig å se hvordan det kan være snakk om høstingsverdig overskudd. Også rovviltnemndas sekretariat vurderer i saksframlegget at det høstingsverdige overskuddet i region 5 er svært begrenset.

NINA rapport 2624 gir en prognose for forventet antall familiegrupper av gaupe i regionen i 2026, og en prognose for landet som helhet. Prognosen for region 5 viser at det er 34 % sannsynlighet for at bestanden vil ligge under bestandsmålet.² Dette medfører en svært høy risiko for at bestandsmålet ikke oppfylles. Eksempelvis var prognosen for region 5 vinteren 2024 på 13 familiegrupper med 14 % sannsynlighet for å havne under bestandsmålet på 10. Det endelige tallet ble kun 8.³ 34 % risiko for å havne under bestandsmålet er derfor uholdbart og det bør ikke tillates kvotejakt på gaupe i region 5 i 2026.

Videre følger det av fjerde ledd i § 16 i nml. at ved avgjørelsen om å tillate høsting og om

² Brøseth, H., Tovmo, M., Nilsen, E. B. & Odden, J. 2025. Antall familiegrupper, bestandsestimat og bestandsutvikling for gaupe i Norge i 2025. - NINA Rapport 2624. Norsk institutt for naturforskning.

³ Sekretariatet for rovviltnemnda i region 5. Saksframlegg: Sak 13/24: Kvote og område for kvotejakt på gaupe i region 5/Hedmark i 2025

fremgangsmåten ved høsting, skal det legges vekt på artens funksjon i økosystemet og den virkningen høstingen kan ha på det biologiske mangfoldet for øvrig. Rovviltnemnda har ikke vurdert konsekvenser av å skyte tre gauper på det biologiske mangfoldet. Gaupen, og andre rovdyr, er viktige nøkkelarter i norsk natur. De har viktige roller på toppen av næringskjeden, og gjør at bestandene av byttedyr blir mer robuste når rovdyrene tar svake og syke individer.

Tatt i betraktning det generelle fredningsprinsippet av ville arter, og den rettslige beskyttelsen av gaupe gjennom Bernkonvensjonen, mener NOAH at vedtaket er basert på uriktig rettsanvendelse av § 16 i nml. Dette på grunn av feil antakelse om at hvis bestandsmålet er oppnådd, da er bestandens overlevelse automatisk ivaretatt og ynglinger som ikke regnes med i bestandsmålet kan høstes som overskudd. Det finnes ingen lovhjemmel i norsk lovverk som gir grunnlag for en slik konklusjon. I rettslig forstand bør bestandsmålet oppfattes som en av retningslinjene som skal brukes ved vurderingen av om overlevelsen av bestanden er sikret og hvorvidt bestanden er på vei til å bli levedyktig. Så lenge gaupa er kategorisert som sterkt truet på den norske rødlista, er vilkåret om at arten produserer et høstingsverdig overskudd, ikke oppfylt, og vedtaket om en totalkvote på tre dyr er ikke lovlig.

Kvotejakt og fordelingen av kvoten skal også baseres på bestandssituasjonen og tapsutviklingen. Det nasjonale bestandsmålet er så vidt nådd, men gaupebestanden varierer sterkt fra år til år grunnet forskjeller i reproduktiv suksess.⁴ Region 5 ligger kun marginalt over bestandsmålet i 2025, og lå under målet senest i 2024. Gjennomsnittet for de siste tre årene er nøyaktig på bestandsmålet på 10 familiegrupper, ikke over. Sett i sammenheng med gaupas status som sterkt truet, hvilket betyr at det er svært høy risiko for at arten utryddes i norsk natur,⁵ illustrerer dette en alvorlig bestandssituasjon for gaupe.

Vedtaket viser ikke til noen tidsramme for å bringe gaupe ut av statusen som sterkt truet, heller ikke er det noen plan som beskriver andre tiltak som må iverksettes for å oppnå målet i § 5 i nml. Dette betyr at oppfyllelsen av forpliktelser i nml. § 5 blir utsatt til en ubestemt fremtid. NOAH vil understreke at forpliktelsen i § 5 nml. innebærer å ta aktive tiltak for å forbedre bevaringsstatusen, slik at gaupa ikke lenger ville være sterkt truet i Norge. Jakt er den viktigste negative påvirkningsfaktoren på bestandsutviklingen av gaupe i Norge, og når man ikke tillater jakt, vil det kunne føre til en bestandsøkning.⁶ Dette må være et mål for en art som befinner seg i sterkt truet tilstand. Norge har dessuten denne forpliktelsen overfor det internasjonale samfunnet, på grunnlag av Bernkonvensjonens artikkel 2. I tillegg setter

⁴ Frank, J. & Brøseth, H. 2025. Inventering av lodjur 2025. Bestandsovervåking av gaupe i 2025. Bestandsstatus for store rovdyr i Skandinavia. Bestandsstatus för stora rovdjur i Skandinavien. Nr 2-2025. 31 s

⁵ https://www.artsdatabanken.no/Pages/258616/Kategorier_og_kriterier.

⁶ Eldegard K, Syvertsen PO, Bjørge A, Kovacs K, Støen O-G og van der Kooij J (24.11.2021). Pattedyr: Vurdering av gaupe Lynx lynx for Norge. Rødlista for arter 2021. Artsdatabanken. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/26449>.

Bernkonvensjonens artikkel 7 krav om at enhver utnytting av vill fauna som er gitt i Vedlegg III skal reguleres for å holde bestanden utenfor fare, under hensyntaken til kravene i artikkel 2.

NOAH mener at kvotejakt setter gaupebestanden i fare og medfører at målet i nml. § 5 fravikes. Vedtaket er derfor i strid med § 5 i nml. og med artikler 2 og 7 av Bernkonvensjonen. For å etterleve internasjonale forpliktelser og nasjonale mål om å stoppe tap av biologisk mangfold, og for å etterleve naturmangfoldlovens mål om levedyktige bestander, må det legges til rette for tilstedeværelse av gaupe i regionen. Rovviltnemndas vedtak strider mot disse forpliktelsene og målene.

2. Økosystemtilnærmingen og prinsippet om samlet belastning har ikke blitt tilstrekkelig vurdert i vedtaket, jf. nml. § 10

Det er fastsatt i § 10 i nml. at en påvirkning på et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for. I forarbeidene til nml. Ot.prp.nr. 52 (2008-2009) er det forklart hva økosystemtilnærmingen innebærer: «*Sammenhengene mellom arter er altså grunnlag for ev. høstingsbeslutninger*» og at «*Kjernen i økosystemtilnærmingen er at den innebærer en integrert forvaltning av menneskelige aktiviteter basert på økosystemenes dynamikk*» (s. 94).

Rovviltnemnda bør vurdere påvirkning av forvaltningsvedtak om uttak av gaupe på hele den norske bestanden, og ikke kun på en viss andel av bestanden. For å ta hensyn til økosystemets dynamikk, må bestandsstatusen og bestandsutviklingen evalueres ut fra biologiske og økologiske kriterier, og kan derfor ikke begrenses av administrative grenser.

Den samlede belastningen på bestanden bør veies opp mot forvaltningens mål fastsatt i naturmangfoldloven § 5, nemlig hvordan den samlede belastningen vil påvirke oppnåelse av formålet om å sikre en levedyktig gaupebestand i Norge. I forarbeidene til nml. Ot.prp.nr.52 (2008-2009) er det gitt et eksempel på hvordan prinsippet om samlet belastning bør anvendes i vurderingen av miljømessige påvirkninger av innføring av nye veier i vill natur (s.104): «*Lovfesting av prinsippet om samlet belastning i naturmangfoldloven synliggjør i dette tilfelle at «miljømessige konsekvenser» ikke bare betyr virkningen av den enkelte vei isolert sett, men også virkningen av veien sett i sammenheng med andre veier eller andre påvirkninger*». På liknende måte bør det vurderes i dette tilfellet hvilke påvirkninger kvotejakt kan ha for den norske gaupebestanden som helhet, og andre omstendigheter som har påvirket eller vil påvirke bestandsutviklingen bør tas hensyn til.

NOAH mener at nemnda har anvendt prinsippet om samlet belastning feilaktig også på annet grunnlag, jf. nml. § 10. Gaupe har en nøkkelfunksjon i intakte økosystemer og er essensiell for ivaretagelse av systemets funksjon, struktur og produktivitet jf. nml. § 4. Arten bidrar til sunne hjortedyrbestander ved å jakte på svake, skadde og syke dyr og bidrar til å opprettholde den økologiske balansen i naturen ved å regulere rødrevbestanden. NOAH kan ikke se at gaupas økologiske betydning er vurdert i denne saken.

3. Vedtaket er ikke tilstrekkelig basert på kunnskapsgrunnlaget, jf. nml. § 8, og føre-var-prinsippet har ikke blitt tilstrekkelig vurdert i vedtaket, jf. nml. § 9

NOAH stiller seg svært kritisk til den tynne, utilstrekkelige vurderingen vedtaket bygger på. Det foreligger for eksempel ingen reell vurdering av hvilke økologiske konsekvenser kvotejakt vil ha på gaupebestanden. Dette strider med nml. § 8 som sier at «virkningen på naturmiljøet skal synliggjøres». Siden nemnda ikke har oppfylt det omtalte kravet om synliggjøring, bør føre-var-prinsippet komme til anvendelse i denne saken.

Rovviltnemnda baserer seg på prognoser som er beheftet med stor usikkerhet. NINA påpeker i sin rapport at jo mindre regionene blir i antall familiegrupper, desto større blir usikkerhetene i estimatene.⁷ Små bestander, slik som gaupebestanden, er sterkt påvirket av tilfeldig variasjon i demografi. NINA understreker at det er viktig å være klar over at andelen voksne hunngauper som får frem unger som er i live den første vinteren kan variere en del mellom år og områder. Noen år vil en stor andel av de voksne hunngaupene få frem unger, mens andre år er det en mindre andel som klarer det.^{8,9} NOAH mener det er altfor risikofylt å vedta kvotejakt på en sterkt truet art basert på slike prognoser, og at føre-var-prinsippet bør komme til anvendelse i denne saken.

Om anvendelse av føre-var-prinsippet

Nml. § 9 slår fast at når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet.

⁷ Brøseth, H., Tovmo, M., Nilsen, E. B. & Odden, J. 2025. Antall familiegrupper, bestandsestimat og bestandsutvikling for gaupe i Norge i 2025. - NINA Rapport 2624. Norsk institutt for naturforskning.

⁸ Nilsen, E.B., Linnell, J.D.C., Odden, J., Samelius, G. & Andren, H. 2012. Patterns of variation in reproductive parameters in Eurasian lynx (*Lynx lynx*). *Acta Theriologica* 57(3): 217-223. doi:10.1007/s13364-011-0066-5.

⁹ Walton, Z.A., Mattisson, J., Linnell, J.D., Stien, A. & Odden, J. 2017. The cost of migratory prey: seasonal changes in semi-domestic reindeer distribution influences breeding success of Eurasian lynx in northern Norway. *Oikos* 126(5): 642-650. doi:http://dx.doi.org/10.1111/oik.03374.

Det er vanskelig å forstå nemndas beslutning om ikke å vektlegge føre-var-prinsippet i denne saken, til tross for at sekretariatet ber om dette i saksframlegget. Det finnes ikke noen forvaltningsplan for langsiktig overlevelse av gaupebestanden i Norge. I lys av de relaterte usikkerhetene med hensyn til hvordan levedyktigheten av bestanden skal sikres på lang sikt, er kravet til kunnskapsgrunnlaget henholdsvis større (jf. § 8 nml.) enn det ville vært hvis det var en slik plan vedtatt. Derfor har nemnda også en større plikt til å vise hvordan den langsiktige overlevelsen sikres ved andre tiltak. NOAH mener at nemnda ikke har synliggjort noen tiltak som skal sikre at jakten ikke medfører fare for overlevelse og levedyktighet av gaupebestanden i Norge. NOAH mener at man ut ifra et føre-var-prinsipp bør avstå fra kvotejakt på gaupe i Norge. All annen praksis er etter NOAHs syn svært uansvarlig og ulovlig naturforvaltning.

4. Den fastsatte kvoten for kvotejakt på gaupe er uforholdsmessig høy tatt hensyn til skadeomfanget og andre årsaker til tap

NOAH mener at den fastsatte kvoten er uforholdsmessig høy, og at det ikke finnes noe juridisk grunnlag til å åpne for kvotejakt på gaupe av et slikt omfang, jf. nml. § 18 bokstav b.

Selv om gaupebestanden i region 5 har økt etter 2019, har derimot omfanget av tap av sau og lam til gaupe vist en nedgang over tid jf. saksframlegget. Dette viser tydelig at det ikke finnes noen direkte kobling mellom bestandens størrelse og tap av husdyr, og at den vedtatte kvoten derfor er uforholdsmessig høy. Det bør i stedet være rom for å øke bestanden av gaupe i regionen ettersom skadeomfanget i regionen er begrenset og tapene av husdyr har vist en nedadgående trend over flere år.

NOAH vil henvise til Revised Resolution No. 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention, vedtatt av den Stående Komiteen den 2. desember 2011 hvor det lyder i henhold til anvendelse og fortolkning av artikkel 9 første ledd bokstav b (som tilsvarer nml. § 18 første ledd bokstav b): «(...) *The exceptions should be proportional to the damage suffered* (...)».

På lignende måte har Lovavdelingen uttalt at «*loven oppstiller et visst minstekrav til skadens alvorlighetsgrad og omfang, før uttak kan skje*» (Lovavdelingens uttalelse den 15.12.2016, s 5). NOAH mener at dette minstekravet ikke er oppfylt i vedtaket.

Tvert imot er det bevis fra flere forskningsstudier at lokale forhold, ikke antallet rovdyr, spiller en nøkkelrolle for å redusere omfanget av tap til rovdyr. Forskning gjennomført i Slovakia konkluderer med at faktorer forbundet med økt risiko for tap av husdyr inkluderer

landskapstrekk, avstand til skog, redusert tilgjengelighet av ville byttedyr, lamming/kalving i buskvegetasjon samt mangelfull bruk av vokterhund og fravær av mennesker.¹⁰

Ikke-selektiv felling av rovdyr har kun kortsiktig effekt og er ikke effektivt med hensikt å forhindre ytterligere angrep. Dette er fordi det vandrer inn andre individer av den samme arten i området. En undersøkelse gjennomført i Spania kom til at felling av ulv er kontraproduktiv fra et skadehåndterings- og bevaringsperspektiv.¹¹ Studien anbefalte å sette fokus på bedre dyreholdpraksis (ubeskyttede husdyr er mer utsatt for predasjon). Undersøkelsen baserte seg på flere nye vitenskapelige publikasjoner og konkluderte med at felling av bestander av store rovdyr er uberettiget av vitenskapelige grunner. Felling undertrykker visse egenskaper i rovdyr og endrer dermed rovdynenes rolle i økosystemet. Forskerne påpekte dessuten at gjennomføring og utfall av forvaltningstiltak rettet mot store rovdyr bør vurderes av etiske grunner. Det er på høy tid at myndighetene oppdaterer seg på forskning innen dette feltet, hvorav resultatene helt klart peker på at felling av truede rovdyr ikke er effektivt for å hindre skade på husdyr.

Rovviltnemnda har ikke gitt noen begrunnelse eller vist til bevis om alvorlig skade forårsaket av gaupe i regionen, eller vist at skadepotensialet er av et slikt omfang eller alvorlighetsgrad at vilkåret om skade i nml. § 18 første ledd bokstav b kan anses å være oppfylt.

Konklusjon

NOAH – for dyrs rettigheter ber om at vår klage tas til følge og at vedtaket omgjøres slik at det ikke tillates kvotejakt på gaupe i region 5 i 2026. NOAH konkluderer med at vedtaket utgjør svært uforsvarlig forvaltning av en sterkt truet gaupebestand, og er et brudd på nasjonal og internasjonal lov: §§ 4, 5, 8, 9 og 10, §16 tredje ledd og § 18 bokstav b i naturmangfoldloven, og artikler 2, 7 og 9 i Bernkonvensjonen. Tatt i betraktning at gaupe er kategorisert som sterkt truet i Norge, står rovviltnemndas kunnskapsgrunnlag ikke rimelig i forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. NOAH mener også at rovviltnemnda anvendt prinsippet om samlet belastning feil og unnlatt å vurdere føre-var-prinsippet.

Med vennlig hilsen

NOAH – for dyrs rettigheter v/

Hannah Sofie Aanonsen (veterinær)

¹⁰ Rigg, R., Find'o, S., Wechselberger, M., Gorman, M. L., Sillero-Zubiri, C., & Macdonald, D. W. (2011). Mitigating carnivore–livestock conflict in Europe: lessons from Slovakia. *Oryx*, 45(2), 272-280.

¹¹ Fernández-Gil, A., Naves, J., Ordiz, A., Quevedo, M., Revilla, E., & Delibes, M. (2016). Conflict misleads large carnivore management and conservation: brown bears and wolves in Spain. *PLoS ONE*, 11(3), e0151541., s 10.